

KONYA

HALKEVİ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

YIL XI

MAYIS 1948

SAYI : 115

Eski Türk Mimarları nasıl yetişiyordu ve :

Konyada ölen kıymetli San'atkâr Mimar Muzafferin Mezarı

Y. Mimar Kemal ALTAN

Yaratılışında yapıcılık bilgisine karşı yüksek kavrayışı olan ve eski Büyük Türk Mimarlarının yanında Necarlık, Nakkaşlık, Senktraşlık hünerlerini öğrenen işçiler yardımcı mimar denilen halife mimarı payesini alırlardı.

Hatta eski hassa baş mimarların erbap sanatkâr yetiştirmek için Topkapı sarayı içinde (Kalfalar dairesi) vardı. Burası, inşaat şantiyesi halinde plân, proje, ve keşif namelerin düzenlenmesine mahsus teknik okulu vazifesini görürdü.

Konyada Yüksek Türk eserlerini meydana koyan Selçukî Mimarlarının torunlarında, Konyalı Necar Ali (Üstadhğa eriştiği zaman Mimar Hacı Alâeddin adıyla bilinir) ve Akrabasından hacı Ömer-

le beraber İznikte, Bursada ve Edirne'de vücuda getirdiği önemli eserlerle klasik Mimarî tarzımızın ilk kurucusu ve üstatları şerefini kazanmışlardı.

Klasik mimarimizin ünlü tarihi 18 inci yüz yılına kadar uzanmaktadır.

Bu tarihten sonra Avrupa tesirile san'atımıza sokulan yabancı stiller türk tarzının öz karakterini bozmuştu. İkinci Sultan Mahmut, Abdülmecit, Abdülaziz devirlerinde ve ikinci Abdülhamid'in son yıllarına kadar Türk san'atı islâm mimarisi çevresi içerisinde (Arabeks) bilinirdi!

Fransanın güzel san'atlar akademisinden mimarlık tahsilini bitirerek İstanbul'a gelen merhum

(Giritli Sırrı paşa zaferi) Vedat beyle kardeşi yüksek Mühendis merhum Yusuf Razi bey zaman "hendesei mülkiye" de talebe bulunan Muzaffer adındaki, tersim kabiliyetini çok yüksek gördükleri bu genci yanlarına almışlardı. İstanbul'da (büyük postahane (binası yapılırken inşaat şantiyesinde de tay resimlerle dekorasyon işleri üzerinde çalıştırılan genç Muzafferin yüksek zekâ ve istidadı artmaya ve göze çarpmaya başlamıştı.

Meşrutiyet inkilâbı başladıktan sonra (31 Mart) vak'ası üzerine şişlide Kâğıthane sırtları üzerinde inşa edilecek (Hürriyet Abidesi) için bir musabaka yapılmıştı. Türkiyede tahsil etmiş ve Avrupada çalışmış Hristiyan Mimarlarla bazı yabancı mimarların arasında genç Türk san'atkarı Muzafferde dahil olmuştu. Muzafferin Projesinde; Köşe kesimli ve her köşe sahında Türk Tarzında işlenmiş kabartma motifler ve kitabeler bulunan etrafı kademelerle çıkılır şekilde yüksek bir kaide üzerinden havaya Tob namlısı gibi mermerden yivli bir sütun uzanmıştı. Remzi de şu idi: Havaya dikilmiş namlı şeklindeki bu sütun Türk Türke ögle bir savaş yapıldığı namlı ağzından çıkan merminin havadan aynı sineye düştüğünü gösteriyor ve bu mânayı taşıyordu.

İşte muzaffer çok değerli ve manalı türk tarzındaki eseriyle müsabakayı hakkıyla kazanmış yüksek mimarlık diplomasını filen almış olmaktadır.

Üstat mimar muzafferin konyada vilayet mimarı bulunduğu zaman meydana koyduğu milî eserlerinden lise ve öğretmen okullarıyla Atatürk heykelinin konulduğu ziraat abidesi kaidesi olmuştu.

Bütün konya halkı ve bilginleriyle konyada mimar Muzafferin yetiştirdiği yapıcı işçileri bu kıymetli türk mimarını asla unutmazlar Muzaffer adını daima hürmetle ve taktirle anarlar.

Konyada bayındırlık su işleri baş mühendisliğinde elyevm desinatör bulunan İhsan adında bir arkadaşımız vaktiyle mimar Muzafferin yanında ressam olarak bulunduğu zaman muzafferin hasta ve malul olması yüzünden araba içinde inşaatlarını kontrol ettiğini ve son günlerini şimdi bize göz yaşlarıyla hatırlatarak tasvir etmektedir.

Mimar muzafferin 37 yaşında iken gençlik ömrü çok sevdiği bu konya topraklarında faniye karıştı. Muzaffer öldükten sonra sevgili halefi mimar Falihi konyaya yadigar bıraktı ve nihayet bu betbaht da bir çok önemli eserler bıraktıktan sonra hastalığı yüzünden sıkıntılara düşerek ölmüştür.

Eski türk bilginlerinden meşhur Sadreddini konevinin türbesi avlusun gömülü olan muzafferin mezarı kaldırılarak kaybolmuş ve başı ucundaki taşda kırılıp atılmıştı.

Vefalı konya halkından ve konyanın kıymetli kültür gençliğinden bizim ümitle beklediğimiz kırılan ilk mezar taşındaki (öğretmen

bayan İsmetin tanzim ettiği) şu şiiri :

Sen sanatın ruhunu aşkın ile yarattın
Bu zulmetli ülkeyi nur sütunuyla parlattın
Fatiha pak ruhuna büyük mimar Muzaffer
Senden kalan hatıra sanat için bin zafer

Yeni harflerle mermer üzerine hâk ettirib eski mezarı başına konulmasıdır.

DÜĞÜN

Kılıç ile sapan ikiz kardeşir:
Savaşta tarlada er bir olunca ;
Ufukta gördüğü aynı Güneştir:
Dökülen kan ile ter bir olunca !

Işığa salarız her kara günü:
Gözlerde biriken yaş bir olunca !
Birlikte yaparız milli düğünü :
Öpülen Toprakla Taş bir olunca !

Celâl ÇUMRALI

Karaman Oğullarının Menşe'i

Yazan: T. ÜNAL

Karaman oğulları, Oğuzlara dahil bir şube olduğundan bunların tarihi, önce Oğuzların, sonra da Selçukilerin tarihi ile sıkı bir suretle alakalı, hatta karışıktır.

Bu itibarla Karamanoğullarının menşe'ini iyi anlayabilmek için önce Oğuzlardan, sonra da Selçukilerden kısaca bahsetmek lazımdır.

Milattan önce VII ci asırdan milattan sonra IX cu asra kadar Oğuzlar umumiyetle Türk yurdu olarak gösterilen Ural dağlarının doğusundaki, Hazar denizi ile Aral gölü kuzeyindeki ve Altay dağlarının batısındaki sahalarda oturuyorlardı. (H. Namık Orkun) Türk tarihi, Zeki Velidi Togan, umumî Türk tarihine giriş, Üniversite notlarım.

Oğuzlar, Burada otururken milâdi 840 tarihine doğru doğudan gelen uy-gurların tazyikiyle bir kısmı yerlerini terketmiştir. Yerlerini terk eden bu Oğuz kütlelerinden bir kısmı kuzey (Hazar denizi, Karadeniz kuzeyi, Rusyanın güney ovalarından geçerek) yolunu takip ederek 11 ci asrın sonuna doğru Bizans İmparatorluğunu Balkanlardan tazyik etmeğe başladılar. Bizans imparatorları ile 1091 Lebunion alan savaşı- nı yaptılar.

Fakat yenildiler? Milattan önceki asırlardan Timur istilasına (1395) kadar bu kuzey yolundan Avrupaya gelen Türk unsurlar sıra ile şunlardır :

Hunlar, Avarlar, Hazarlar, Bulgarlar, Peçenekler, Kumanlar, ve Macarlardır. Bunların hepsi Avrupada muvakkat hü kümetler kurmuşlar, fakat sonra yıkıla- rak başka ırkların içersine karışıp eri yip gitmişlerdir.

Yine bir kısım oğuzlar da mevzu bahs sahalardan milâdi 840 tarihinden sonra güney, yani Sogöt, Maveräünne- hir, Harzem, Horasan. havalisine inme- ye başladılar. (1) Hemen ilave ede- yim ki Oğuz ülkelerinden vukuu bulan bu göçler sadece 9 ncü asra ait bir o-

(1) Mevzubahs edilen bu sahalarda da Milattan önceki devirlerdenberi bir çok Oğuz gurupları vardı. Buralarda bir çok Türk ve Müslüman Türk devletleri kurmuşlardır. Eski tarihçiler, Türklerle meskûn olan ülkelere genel olarak Turan derler Turan ülkesinde oturan Sakalar ile İrandaki Akhemenler (Akamanşlar) Milattan önce 625 ile 623, yine Turan kavimje- ri ile İskender Milattan önce 329 - 327 Turan ülkesinde devlet kuran Hunlar ile Greko — Baktiria devleti 261 - 175 ve nihayet Milattan sonra Persler ile Gök Türkler, Türk işler ile İranı ele geçiren Müslüman Araplar bir çok muharebelerde bulundular. Nihayet Selçukilerden önce aynı havalede kurulan müslüman Türk devletlerinin mevcudiyeti de milâdi 920 den sonra Selçuk Oğuzları buhavaliye gelmeden buralarda kesif Oğuz kütlelerinin bulunduğunu gösterir. (Z. V. Togan: Umumi Türk tarihine giriş, özel notlarım.)

lay değildir. Yukarda da kısaca izah edildiği gibi 9 ncü asırdan önce başlamış bu asırdan sonrada devam etmiştir. En eski devirlerden başlayıp miladi 14 asra kadar uzatabileceğimiz bu mahaceretlerden güney (Hazrem, Horasan, İran, Anadolu) yolunu takiben asırlar boyunca batıya gelenler yakın doğunun Türkleşmesinde azim roller oynamışlardır. Yakın doğuda Anadolu'nun ikinci bir anayurt olmasını ve nihayet bu güne kadar devam edip gelen müstakil bir Türk devletinin kurulmasını sağlamışlardır.

İşte Milâdi 840 dan sonra üst yurt- tan güneye, yani Maveräünnehir, Harzem, Horasan havalisinden Oğuz kütleleri islâm ülkelerine indiklerinden islâm olmaya, aynı zamanlarda bu ülkelerde kurulmuş olan devletlerin hizmetlerinde çalışmaya başlamışlardır. Milâdi 840 da gördüğümüz bir mühazeretten takriben 80 sene sonra yani 920 tarihinde güneye yeni bir muhaceret olmuştur. Bu, Selçuki İmparatorluğunu kuracak olan Oğuzların muhacereti idi. İbni Fadlan üst yurt denilen Oğuz ülkelerine 921 tarihinde girdiği zaman kınık Oğuzlarına mensup olan Selçukiler burada oturuyorlardı. 921 tarihinden sonra mevzuubahs islâm ülkelerine inen Selçukilerde daha evvel gelmiş olan Oğuzlarla beraber burada devlet kurmuş olan Saman oğullarını (874—999) Gaznelilerin (963—1183) Karahanlıların (940—1212) hizmetinde çalışmışlardır. Bu arada milâdi 922 de islâmiyeti kabul ettikten başka 1015 tarihinden itibaren de akıncılık maksadile doğu Anadoluya kadar uzanıp Bizans imparatorluğu ile mücadeleye başladılar.

1040 da Selçuki devleti kurulunca Oğuz — Bizans mücadelesi de büsbütün önem kazanmıştır. Oğuzların güneyden gelen ve islamiyeti kabul eden bir kolu bizans imparatorluğunu doğu Anado-

ludan tazyik eder. 1071 Malazgirt alan savaşı ile onu yenip Anadoluyu Türk ırkına açarken, Oğuzların kuzeyden ilerliyen kolları da 1091 de Bizans imparatorluğunu Balkanlardan tazyik etmiş fakat bu kol yenilmiştir. (XI ci asrın sonu demek ki, Asyanın Avrupa- ya taarruz asrıdır. Biraz sonra Avrupa- nın Asyaya mukabil taarruzu, yani Haç- lı seferleri başlayacaktır.)

1015 tarihinden 1514 tarihine kadar yani Yavuz Selimin Anadolu birliğini kafî olarak teminine kadar geçen, Anadolu'nun fethi, Anadolu Selçukilerinin kuruluş ve yıkılışları gibi beş asırlık olayların safhaları bizim konumuzun dışında kalır. Bizi alakadar eden, mü nasebet düştükçe biraz Selçukilerden, biraz da Osmanlılardan bahsetmek olacaktır. (2)

Yukarıda mevzubahs edilen Oğuz Türklerinin yurdundan Milâdi 920 den sonra Maveräünnehire. Harzem, Horasan ve Gürcana inip dağılan, aralarında Selçuki imparatorluğu kuracak olan Kınık oğuzlariyle beraber Karamanlıların mensup olduğu Salur oğuzlarının da bulunduğu ve beraberce güneye indikleri muhakkaktır. O halde Karamanlıların mensup olduğu Salur kabileleri de Selçukilerle beraber bazan Samanoğullarının bazan Gaznelilerin, Bazan da Kara hanlıların hizmetlerinde çalışmışlardır. Bu arada milâdi 982 de islâmiyeti kabul ederek, 1015 tarihinden itibaren

(2) — Hülâsa edilen bu kısımlar hakkında fazla bilgi için şüeserlere muraca- at edilebilir : Z. V. Togan : Umumi Türk tarihine giriş, Rıza Nur : Türk tarihi, Şemsettin Günaltay : Türk tarihi bar- tolt : Orta Asya dersleri, Mükremin Halil : Anadolu'nun fethi, Düğinyi : Türk tarihi, Hüseyin Namık Orkun : Türk tarihi adız, : Türk tarihi üzerinde toplama- lar' Köprülü : Türkiyat mecmuası ve Türk tarihinde ilk mutasavvıflar İslâm ansiklopedisi : Türklere ait makaleler, özel notlarım.

Selçukilerle beraber Anadolunun fethi için yapılan muharebelere iştirak etmişlerdir. Nihayet yine Selçukilerle ve bir çok Oğuz kabileleri ile birlikte Anadoluya gelip bugünkü Ermenek ve Kara-

mar'ına yerleşmişlerdir. Görülüyor ki Selçukilerin mensup olduğu Kınık kabilesi, Karaman şubesinin mensup bulunduğu Salur kabilesi birbirlerinin tarihi mukadderatlarını paylaşmışlardır. (Karaman gazetesinden)

Tıbbın Gidişi Ve sağlığımız

Dr. İsmail Hakkı ALADAĞ

Bu gün bir memleketin sağlığını düşünürken önce cemiyetin topunu ve geleceğini (1) tehdit eden hastalıklarla sonra ferdleri tek olarak yakalayan hastalıklarla savaş akla gelir. onun içindir ki bir sosyal tababet ve öjenik tababet meydana gelmiş; ferdi tababeti ikinci planda bıraktığı gibi tababetin adeta yolunu değiştirmiştir Şimdi hastalıklarla değil hastalığın çıkmaması için savaşılmaktadır.

Kitlerin kol emek ve enerjisini ortadan kaldıran kitleleri verimsiz birer yük olarak cemiyetin sırtına bırakan dolayısıyla milli savunmayı zayıflatan memlekete dajenere bir nesil bıraktıran bütün hastalıklarla savaş elbet mücerret tıb anlayışı ile mümkün olmadığı gibi mücerret bir hadisede olamaz.

Cemiyetin sağlığında o cemiyetin kültür ekonomi ve teknik imkânlarının payını herkes bilir. halkın alış veriş kabiliyetini yükseltmeden iğtıda hastalıklarını önlemeye bilgi ve göreneği değiştirmeden sağlık şartları içinde yaşamasını öğretmeye yetişkin personel ve mükem-

(1) öjeni meseleleri üzerinde geçen sene Dr. perihan çambel polikişinik mecmuasında seri halinde yazılar yazmıştır. buroşör halindedey neşredildiğini öğrendiğimiz bu yazılara aynı mevzuda daha fazla alâkalanmak isteyenler muracaat edebilir. sayın çambel gibi bu mevzuda çalışacak bir enstitü kurulmasını bizde arzu etmekteyiz.

mel teknik vasıtalar olmadan salgınlarla mücadele etmiye imkân yoktur. (2)

Bir taraftanda tıb tatbik yolları ne olursa olsun hedefi olan insan sağlığı yolunda diğer ilimler gibi terih boyunca telakki safhaları geçirmektedir.

Önceleri bir arazlar sendiromlar ilmi iken yakın zamanda bir fizyopa toloji ilmi olmuş şimdide hayatı kimyaya doğru inkişaf etmektedir.

İlk noktalardan bambaşka ufuklara doğru açılan yolda zamanın ekonomik ve teknik imkanlarının hissesi çoktur. bugün herhangi bir tecrube yüzlerce kilinik yüzlerce laburavarda tekrar tekrar tahkik imkânı bulmaktadır. Bir zamanlar birer müphem mürekkep madde olarak meçhulumuz olan birçok hayatı cevherler bu yolla bugün insanlığa yarar bir halde meydana getirilmektedir. tıbbın idraki

(2) Yalnız bu hedefe her millet kendi şartlarına göre varmak istemektedir. demokrat rejimlerin bu işte daha çok muvaffak oldukları gözden kaçmaktadır. son zamanlarda bizde tababetin devletleştirilmesi fikri ortaya atılmak istenmiştir. iddia şudur tababette hakimlik gibi bir sosyal hizmettir oda öteki gibi olmalıdır. Bu fikre bakılırsa avukatlık vediger meslekler sosyal hizmet olmaktan kendilerini kurtarmazlar tababetin serbest meslek oluşu amerika ve diğer memleketlerde sosyal hizmetin mükemmel icrasına mani olmaktadır. şuhalde mesele usulde değil başka şeylerdedir.

bundan böyle himya yolu ile mümkün olacaktır. madenî dünyada resmi ve hususi teşekküller bu anlayışla inkişaf etmektedir.

Türk devletinin sağlık anlayışı teşkilatı ve hedefleri bugünkü anlayışa uymaktadır. onu kalabalığa boğmadan bugünkü tıp anlayışına sahip özlü personellerle ve zengin teknik vasıtalarla techiz ederek diğer taraftanda serbest teşebbüslere imkan vermek suretiyle türk sağlığının istenilen şekilde görmek mümkündür.

Dünyada hadiseler ve fikirler okadar hızla birbirini kovalıyor okadar çeşitli görünüyorki bunlar üzerinde durmak değil takip etmek mesele olmaktır. zaman mefhumunun ortadan kalkması vasıtalarının akla sığmaz mükemmeliyeti bizi kendi alemimizle baş başa bırakmıyor biz kıtaların birer vahdet olmaya başladığı bu devirde insanlık alemine faydalı

bir kol olarak katılabilmek için muasır bilgiye sahip olmak ve cemiyetimizin düşünüş tarzını takip etmek istediğimiz a-
lemin düşünüş tarzına uydurmak zorundayız. Buda ferdimesaiye hizmet vermek ihtisasa hürmet etmek nefsanî geçici iddialardan uzak olarak çok çalışmak demektir.

Aksi halde muvaffakiyet ummak beyhudedir.

Bir mesleğin içinde bir kaç fena tatbikate çıkması onun yolu hakkında fikir vermez onlar her şekil yolda kendilerini gösterirler. tıp mesleği üzerinde zaman zaman dedikoduların çıkması onun popüler tarafının daha çok olmasındadır, kimbilir diğer sahalarda nice meseleler her gün ne kadar çıkmakta ve takibata uğramaktadır.

Biz şimdiye kadar yapılanları az görmediğimiz gibi kâfide görmüyoruz. bu satırlar memleketin büyük yarınının hasretiyle kaleme alındı.

Tarihi Etüd:

Seyahatnamelerde Konya

— III —

Mehmet ÖNDER

Bundan önceki yazılarımızda, seyahatnamelere genel bir göz atmıştık. Şimdi kronik sıra ile Konyadan bahseden seyahatnameleri inceleyeceğiz.

Bizzat Konya'ya gelmiş ve seyahatnamesinde Konya'dan bahsetmiş ilk seyyahın (Markopolo) olduğuna kaniim. İlerde bu konu etrafında araştırma yapacak olanlar, belki daha önce gelmiş ve eserinde Konyadan bahsetmiş bir veya bir kaç seyyah bulabilirler. Benim birkaç yıllık araştırmam bir başkasını tanıtmamıştır.

Marko polo (1), büyük seyahatini Anadolu yolu ile yapmış, eserinde (2) Anadolu ve Konyayı ilgilendiren değerli malûmat vermiştir. Bilhassa 13 üncü Asır Anadolusunun panoramasını canlı bir şekilde çiziveren seyyah Türklerden si-tayişle bahseder Konya'yı Anadolunun başlıca şehirleri arasında saymakta ve göçebe Türkler tesadüf ettiğini söylemektedir.

(1) Markopolo 13 üncü Asrın meşhur bir İtalyan seyyahıdır. 1324 te ölmüştür. 1271 yılında babası ve amcası ile birlikte Kubitay han zamanında Mogolistana bir seyahat yapmış, büyük bir seyahatname yazmıştır.

(2) A. J. Hehaignon, Le livre de Marco Polo, Tome 1, Pekin 1924.

14. üncü Asırda Konyaya gelmiş ve eser bırakmış pek çok seyyaha tesadüf edebiliriz. İtalyan seyyahlarından (Pegolotti) doğu seyahati esnasında Konya'ya uğradığını ve burada Venedikli tüccarlara tesadüf ettiğini kaynaklardan öğreniyoruz, (3).

Bu asırda Konyadan bahseden meşhur Seyyah (İbni Batuta) nın elimizde mevcut seyahatnamesi (4), Konyadan şöyle bahseder :

(..Konya büyük bir bölgedir. Tarzı bina tesisi bigayet latif ve dilpezir ve meyah ve enhar ve besatin ve fevakihi ve firdir. Anifen tarif olunduğu üzere orada (Kameriddün) namile bir kayısı yetişüp (Mısır) ve (Şam) diyarına sevk olunur. Zakakları, caddei yaslı ve çarşılarının tertibi bediidir. Her san'at ehli

(3) Pegolottinin seyahatnamesini bulmak kabil olmadı. Esasen Bu eserin Türkiyede mevcut olmadığını sanıyorum. İtalyaya gidecek bir arkadaş, bu eserin Türkçeye çevreceğini söylemiştir.

(4) İbni Batuta : (1304-1377). pek meşhur bir müslüman seyyahıdır. Tancada doğmuş, Fasta ölmüştür. 1327 de Hacı olmak maksadla Mekkeye gitmiş, ondan sonra Mısır, Suriyeyi, Anadoluyu, İranı, Türkistanı gezmiştir. Eseri, Seyahatnamei İbni Batuta.

bir mahallei mahsus işgal eder. Bu bel-
denin İskenderin bina kerdesi olduğu
merviddir. (Konya) atide beyan edeceğimiz
veçhile, Sultan Bedreddin bin Ka-
raman'ın biladından ise de (Irak) Sultanı
Konyaya bu ahbından bulunan biladına
bazı evkatta istilâ etmiştir. Konyada ka-
dısı (İbni Kalem Şah) nam zatın zaviye-
sine indik. Mumaileyh ahilerdendir. Zavi-
yesi en büyük zaviyeden biridir. Bir hay-
li telâmizi bulunur. Anlar fetüvette se-
ned-i emir-ül müminin (Ali bin Ebi ta-
lip) radiyallahu anh hazretlerine muttasıl
olur. Sofiye hırka giydikleri gibi, bun-
larda şalvar telbis ederler. Kadı bize
ikram ve ziyafet hususunda diğerlerinden
ziyade izharı cemile ve mürüvvet etti.
Kendü yerine mahdumunu bizimle ha-
mama gönderdi Bu belde Salih Şeyh
Celaeddin'in türbesi mevcuttur. Müşar-
rûnileyh Mevlâna namı ile meşhur olup
kadri celildir..)

14. üncü asır Osmanlıların Anadolu-
da devlet kurdukları, topraklarını geniş-
letmeye, Anadolu beyliklerinin bir kısmını
idareleri altında toplamağa başladıkları
bir devirdir. Henüz bu devirde Konya
Karamanoğullarının elinde bulunmaktadır.
Bu asrın sonunda muazzam bir
cereyan etmiş, Timur orduları Anado-
luyu istilâ etmeğe başlamıştır. (1401). O
zaman Timurun da Konyaya geldiğini
Tarihçi Şikâri mubalagalı surette anlat-
makta (5) ise de bunun doğru olup ol-
madığı kat'i bir şekilde bilinmiyor.

15. inci Asrın ilk yarısında, Garbli
bir seyyahın Anadolu'dan geçtiğini ve
seyahatnamesinde Osmanlı Türklerinden
hayli bahsettiğini görüyoruz.

Bu seyyah 1432 yılında ziyaret için
gittiği Kûdûsten, Anadolu yolu ile Fran-
saya dönen diplomat (Bertrand de

(5) Şikârî'nin Karamanoğulları Tarihi,
Konya Halkevi yayını, 1946. S. 184

(6) Bazı tarihçiler Broquiére'in casus
olarak Anadolu'ya dolastığını zikreder:

la Broquiére) dir. (6). Anadolu'dan, esa-
sen Anayol olan Misis, Adana, Tarsus,
Ereğli, Karaman, Konya, Akşehir, Afyon,
Bursa yolu ile İstanbul'a geçmiştir. Seya-
hatnamesinde (7) bu yerlere ait verdiği
bilgi daha ziyade coğrafî ve iktisadîdir.
Konyadan bahsederken: (Bu şehir Sel-
çukilerden kalmadır. Şehrin etrafı geniş
ve zenginlik dolu bahçeleri ile kaplıdır.
Güneyi ova, kuzeyi dağlara yastır)
demektedir.

16. inci asrın denizci, alim ve şair
bir Türk seyyahı mukadderatın cilvesine
boyun eğerek, dört yıl seyahat etmiştir.
Bu büyük adam (Seydi Ali Reis) tir.
1552 de Piri Reis'in Basrada bıraktığı
donanmayı Mısra getirecek olan Seydi
Ali Reis, Umman denizinde Portekiz Fi-
losuyla çarpışarak Hindistan'a doğru
açılmış (Gücerat'a) çıkmıştır. Buradan
kara yolu ile İstanbul'a dönmüştür. Ser-
güzeştli seyahatini (Mirat - ül Memalik)
adile yazmıştır (8) Seydi Ali Reis Kon-
ya'ya da uğradığını eserinde şu söz-
lerle belirtiyor:

(.. Ve Konyaya vasil buldukta
Mevlay- rum ve sultanı ulema vesşemsi
Tebrizi ve Şeyh Sadreddini Kunevi haz-
retleri ziyaret olunup Kayseriye varıl-
dıkta) demektedir.

Bu asırda daha önce bahsettiğimiz
ve intibalarını naklettiğimiz Gazzi ve
Mekki adında iki Arap seyyahı da Kon-
yaya gelmişler ve birer eser yazmış-
lardır.

Yine Konyadan, bilhassa o zaman
ayakta duran Konya kal'asından bah-
seden (Menazürül Avalim) de bu asırda
yazılmıştır (9).

17 inci Asırda Konyaya gelen sey-
yahlardan (Evliya Çelebiyi) daha önceki
yazılarımızda etüd etmiştik. Bu asırda

(7) Voyage, Paris 1832.

(8) Mirat-ül memalik, Seydi Ali Reis,
1313 hiceride Ahmet Cevat tarafından ya-
yınlanmıştır. 99 sayfadır.

(9) 1596-7'de İbn-i Ömer ül Aşık yazmıştır.

(Tuhfe ül Hüccac) ve daha sonrada
(Menasik-el Hacc) yazılmıştır. Her iki
eserde Anadolu'dan Mekkeye gidecek-
lere rehber olarak yazılmıştır ve Konya-
dan uzun uzadıya bahsederler (10).

Bundan sonra, bir seyahatname ol-
mamakla beraber yazılış itibarile bu his-
si veren ve eski bir coğrafya kitabı olan

(10) Bu iki eser hakkında (Konya)
dergisinde bir etüd yayınlanmıştır.

(Cihannüma) gelir (11). Eseri Konyaya
ait bölümünde, Konyanın avarız ve
akar sularından bahisle der ki:

(.. Konya sahrası bir zamanda
derya imiş, Eflatun tedbir edip bir tarık
ile mahvetmiş..)

Buna benzer bazı rivayetleri de
nakleder,

(Devam edecek)

(11) Cihannüma, Kâtip Çelebi (Hacı
Kalfa) [1608 - 1657]

T. Tarih Kütüphanesi B/585 de kayıtlı
nüshası. S/698.

Bir Bulut Geçti (*)

Bir bulut geçti havadan;
Şimal küre-i nısfına mavi.
Bir dördüncü buda bedel,
Öylesine havai!

Bir bulut geçti havadan:
Yağsa da yağmasa da toprağın bahtına,
Alâimüssemadır istenir,
Çıkıp otursun boşluğun tahtına.

Bir bulut geçti havadan;
Tohum, berekettir taşıdığı; belli..
Çatlak toprağına tarlaların,
Gölgesi teselli.

Bir bulut geçti havadan:
Boşluk, boşluğun içinde, sükût semavi..
Yakılan çıyanlar, okunan dualar sevabına,
Ol hesap yine müsavil!

Bir bulut geçti havadan:
Üstüvada nebâta boy veren bulut!
Günahkârsın huzurda, günahkâr insanoglu,
Nasibi unut!

Bir bulut geçti havadan;
Kismetsiz çocukları toprağın: ince, uzun..
Eyyah kalanlar, ya geride kalanlar..
Öyle mahzun, öyle mahzun...

Muammer Karabağlı

(*) Bu şiir sanat sever hocam Fahri Ulusoy'a ithaf olunmuştur.

Hattatlar Armağanı

Veli Sabri UYAR

63 Hattat Nuzumlalı hacı Hüseyin efendi

Seydişehir ilçesinin Nuzumla köyündendir. Mükaddematı ulumu köyünde tahsil etmiştir. Konya ya tahsil için gelerek medreseye dahil olmuştur. Konyada büyük alimlerden boyalı Mehmet efendi hocanın dersine devam edip ikmalî nüsahtan sonra ondan icazet almıştır. Bilahare Karakurt mahallesinde Yegan oğlu (Mecidiye) medresesi müderrisliği uhdesine tevcih olunmuştur. Tedris ile meşgul olarak bir çok talebe kendisinden istifade etmiştir. Hattatlığında meşhur hattatlardan Alaiyeli Hacı Abdulgani Vahbi efendiden öğrenmiştir. Süslüs, nesih ve ta'lik yazardı. Bir dane mushafı şerif ile risaleler yazmıştır. El yazısıyla yazdığı tezhipli ve nakışlı ve sahife kenarları vucuhlu bir Kur'anı Kerim Konya tüccarından ve oğlunun damadı Hafız Hüseyin Efendi de mevcuttur. Bizzat görülmüş ve nesih yazı ile 1284 tarihinde yazılmıştır. Değerli hattatlarımızdan alim ve fazıl ve hüsnü ahlak sahibi bir zat olup 1324 tarihinde vefat etmiştir. Hacı Fettah mezarlığında metfundur. Kabir taşıdaki kitabesi şudur: 1 - El hallakul baki 2 - El merhum ve Magfurun lehu 3 - Ecillei ulemai benam 4 - Ve fuhuli kiramdan Mecidiye 5 - medresesi müderrisi Nuzumlalı - 6 Elhaç Hüseyin efendi 7 - Ruhu için fatiha 1324

64 Hattat Hasan hüsnü efendi

Konyalıdır, Sülaleyi hazreti mevlanadan dır. Yazı hocası Hafız Feyzullahil Hamdi efendidir. Delailül hayrat şerhi ve türkçesini maharetle yazmıştır. Tezhip ve nakış işlerinde yedi tula sahibidir. El yazısıyla yazdığı kitabın sonunda şöyle yazmıştır. (Ve enelfakir elhakir ezafül küttap bil aczi vettaksin Hasenil Hüsnü bin sülalei Hazreti Mevlâna kuddise sırrihülaliyyülalâ mintelamiz Hafız Feyzullahil Hamdi sakın Medineyi Konya. 1252 tarihinde yazmıştır. Bu kitap Türbeyi mevla müzesi kütüphanesinde mevcuttur.

65 Hattat Hasan Efendi

Mevlevî osman dedenin oğludur, divani kebiri mevlanayı iki cild ü erine yazmıştır. hendese şekilleriyle tezyin olunmuştur. 340 sahifeden ibaret olup her sahifesi dört bütün ve her sütun 33 satır dır rubaiyyat ise 256 sahifeden başlar bu divani kebire 768 de başlayıp bir rabiyyül ahır 770 tarihinde bitirmiştir çok değerli hattatlarımızdandır.

66 Hattat Halil Efendi

Konyalıdır babası hacı Hasan efendidir kabasakal mahallesinde sinan ağa mescidi şerifinin imamıdır. Bir adet neşri

kebir ve vucuhlu mushafı şerif 1158 tarihinde yazmıştır. Zamanın yegane hattı idi tezhip ve nakış işlerinde çok mahir idi el yazısıyla tezhipli yazdığı kenarı vucuhlu nesih yazılı kura ıkerim yusufof aga kitaplığında mevcuttur. görülmeğe layıktır. Mushafı şerifin sonuna şöy e yazmıştır: (Elhamdü lillahi alettemamı veala rasulihı efdalussalati vesselemü ve ala alihi ve ashabihi kiram. salaten veselamen daimine ilayevmi kıyam. ve kad yesserahullahül azizül allam itmami hazel mushafışerif ala yedi efgarulenem halil ibni elhacı hasan el imam bimahalleti kabasakal sinan ağa aleyhim rehmeten zilcelali vel ikram filyevmikrabii aşeramin şehri recebül müreccep liseneti seman ve hamsine ve mietin ve elfin min hicreti menlehül izzü veşşeref felmercu minellahil kerim en yen feanne biha yevme la yenfeu malüm vela benune illa men etallhi bikalbin selimn.

67 Hattat Evkaf Müdürü umumisi Hayri bey (Mehmet)

1282 Hicri 1865 Milâdi yılında İstanbulda doğmuştur. Babası güzel sada ve edaya malik hunkâr baş imamı mevlud han hafız Ali Rıza efendidir.

Hammer tarihi mütercimi Maliye Nazırı Mehmet Ata beyin damadıdır. İlk tahsilini bitirdikten sonra meşhur dersanlardan Mehmet Zihni efendiden okumuş ve ondan icazet almıştır. Sonra Hukuk mektebine girmiş meşhur mecelleci Atıf bey merhumdan ders görmüş ve Hukuktan Aliyyül alâ derecede şehadetname ile çıkmıştır. Şeyhulislâm Ürküplü Hayri beyin ders şerikidir. Bir müddet manyası zade Refik beyle birlikde Avukatlık yapmıştır. Bilâhare Maliye nazaretine intisapla mümeyyizliğe kadar yükselmiştir. Bir ara dahiliye nazareti matbuat müdürlüğünde çalışmıştır. Sonra Evkafa intisap etmiş, Evkaf nezareti müfettişliği yapmış bu vesile ile

Anadoluyu gezmiş ve Konyaya geldiğinde o zaman Mevlâna dergâhında postnişin bulunan Abdulhalim çelebiden Mesnevihanlık icazeti alarak destarlî sikke-i şerife geymeğe ve mesnevi-i şerif okutmağa mezuniyet verilmiştir. Bağdat ve Ankarada Evkaf müdürlüğü yapmış. Bir çok vakıfların ıslah ve msbagni-i diniyenin tamirine çalışmıştır. Bu meyande medine-i Münevvereye, Necefe, Kerbelâya giderek oradaki ogarmalarada hizmeti geçmiştir. Millî mücadele esnasında Kastamoni vilâyetinde umuru Hukuk müdürü idi. Çerkeş kazası üzerine doğru gelen asilere karşı koymak üzere Çerkeş kaymakamı olarak gönderilmiş ve asilerin kuvvetlerini dağıtmış on binlerle altunu yağma eden eşkiyayı tenkil ile paraları meydana çıkarmıştır. Sonra Ankarada teşekkül eden hükûmetin Evkaf Nüdüğü Umumiliğine tayin olunmuş evkafı münderisenin evkafı islâmive müzesinin bazı noksanlarını ikmaline çalışmış. Ve kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır. Memuriyet hayatı dürüst ve ciddiyet ile geçmiştir. Aldığı tekaüdiye maaşı ile geçinemiyen bu zat ahır ömründe Konyaya davet ile gelerek, güya geçinmesine medar olmak üzere Türbeyi mevlâna müzesi kütüphanesi memurluğuna ücretle tayin olunmuşsada aldığı üç buçuk kuruş tekaüdiye maaşı da kesilmiştir. Müze ve Yusufâğa kütüphanesiyle Millî kütüphanenin kitaplarını tasnif ve Halkevi kütüphanesinin de kitaplarını tanzim etmiştir. Arap ve acam ve Türk dillerini inceliklerine vakıf bulunan bu zatın şer'i bilgilerinden başka tasavvufi bilgileride yefi tulası vardı. Her iki lisanın de tercemesine muktedir idi. Tabiatı şiriyep vardı. Değerli şiirleri mevcuttur. Kalem şairi idi. İstanbulun güzide hattatlarından sülüs, nesih ve rik'a yazılarını öğrenmiştir. Evinin bulunduğu muhitte bir yangın zuhur ederek bütün ev eşyası ile kitapları ve eserleriyanmış kül olmuş gitmiştir. Meslek sahibi edip ve nezih ve zarif, kimseden çekinmezdi.

9-10 Zilhicce 1365 ve 3 Teşrinisani 1946 tarihinde kurban bayramının arefe günü akşam hayata göz yumarak civarı rahmeti rahmana intikal etmiştir. Musalla mezar lığında metfundür.

Kabir taşındaki kitabesi şudur:

Muhibbani Mevleviyyeden ve üdebadan esbak Vakıflar Umum müdürü mesnevi han Hayri Atavin ruhuna fatiha 11/4/1946

68 Hattat Hafız Hacı Hamdi Paşa

1274 rumi yılında Konyanın bordabaşı mahallesinde doğmuştur. Babası Hamdi zadelerden sıbyan mektebi hocası Hacı Mahmut efendidir. İlk tahsili mahalle mektebinde bitirdikten ve hafızı kur'an olduktan sonra Konya Rüştîye mektebine devam ederek şehadetname ile çıkmıştır. Bilahare 1291 de Bursa askeri idadisine imtihansız dahil olmuştur. 1295 tarihinde mühendis hane-i berri-i humayun topçu sınıfına kur'a ile ayrılmıştır. 1299 da de mülazım evvel rütbesi ile Çanakkale boğazı topçu alayına tayin edilmiştir. Bir buçuk sene sonra mühendis haneyi muallim

olarak gelmiş ve bir çok seneler oradan alakası kesilmemiş, aralıkta dört sene kadar kumpanyaların yaptıkları demir yolu inşaatında hükümet komiserliği yapmıştır. Bu arada mektepde okuttuğu fenlerin kitaplarını tercüme etmiştir. 1323 de Karadeniz boğazı topçu alayı kaymakamlığına rütbesi hal'ıyyesiyle naklonulmuştur. 1325 de Erzurum kal'a alayı miralaylığına 1327 de Ağır topçu müfettişliğine ve inşaat komsiyon reisliğine 1327 de mirivalılıkla Erzurum mekvii müstahkem kumandanlığına tayin olunmuştur. 1329 da Balkan harbinin müteakip umum miyanında emekliye ayrılmıştır. Hatatlığı babası Hattat hacı Mahmut efendiden öğrenmiştir. Güzel sülüs, nesih ve ta'lık ve rik'a yazardı pek çok eserleri vardır. Konyamızda pek nadir yetişmiş değerli ve sanatkar hattatlarımızdandır. Babası ile beraber hicaza gitmişlerdir. Pek mufasssal hal tercümesi talebesinden mütekait istihkam miralayı muallim İsmail Hakkı koman tarafından yazılmış ve Konya mecmuasının 32 inci sayısında çıkmıştır. Hamdi paşa 1944 yılında vefat etmiştir. İstanbulda Küplüce mezarlığında metfundur.

(Devamı var)

Komitelerin Mayıs ayı içinde çalışmaları

Güzel Sanatlar :

Güzel Sanatlar Komitesi Millî saz ve Türkülerden mürekkep bir konser tertip etmiş ve pek çok seyirci tarafından alaka ile dinlenmiştir.

Komitenin Bando kolu Sosyal yardım ve Köycülük komitelerinin tertip ettiği sağlık köy gezilerine de iştirak etmiş ve bu arada Yarma bucağına gitmişlerdir.

Temsil Komitesi :

Bahar bayramı münasebetiyle B. Halk sinemasında Tufan ve Bir ilân hatasını muvaffakiyetle temsil etmişlerdir.

Kütahya Halkevinin daveti üzerine 15 kişilik bir hey'et iki temsil vermek üzere Kütahyaya gitmişlerdir.

Yine bu ay içinde Anıt yanındaki aile bahçesinde komite yaranına bir gardenparti vermişlerdir.

Spor :

19 Mayıs Gençlik ve Spor bayramı münasibetiyle Kültürpark stadında mukâfatlı bir cirit oyunu tertip edilmiş, halk tarafından bu eski Türk sporu alaka ile seyredilmiştir.

Sosyal yardım :

Bu yaz için programlaştırdığı köy sağlık gezilerinin ilkinin merkez Obruk bucağına yapmıştır. Bucağına, bağlı köy ve yaylarından gelen yüze yakın hasta köy.ülerimizin muayene eri yapılmış, kinnin ve atebrin dağıtılmıştır.

Yine bu ay içinde Bando kolunun da iştirakiyle Yarma Bucağına gitmişler hasta vatandaşlarımızı muayene ederek dönmüşlerdir.

Kurslar :

1948 yılı ikinci devre daktilo kursu açılmış ve çalışmalarına başlamıştır.

Köycülük :

Köycülük komitesi sosyal yardım komitesiyle müşterek hazırladığı sağlık köy gezisi programının birincisini Obruk bucağına yapmışlardır. Köy ve yaylardan gelen yüze yakın vatandaşlarımızla hasbihaller yaparak dileklerini not almışlardır.

İkinci gezisini yarma bucağına yapan komite halk odasını dolduran yüzlerce halkın dilek ve ihtiyaçları üzerinde konuşmalar yapıp aldıkları notları ilgili makamlara arzetmişlerdir.